

Tshapita 2 : Afundelu keli lolombo la umbetawudi

Umak'etatelu, Unyashungu atulangaka nteketa le wane wakandatungi. Naka untu mpumbaka ngenyangenya Unyashungu, eko uhumba mbeya wuhu wa ndi nkutsha dikambu so. Kene keli lasu, ten'efula shu ndjasoneka mbuka yasu shame, ku etundu w'akambu weli uhumba dia ntutngela ekesanelu k'ololo la Unyashungu hatanema lesu.

Umak'etatelu, Unyashungu akalombola wane wayanga mbuka kandi. Uma l'etatelu ndi akateketaka la Adama. Ndi akateketaka la Noa, Abalahama, Isaka, Jakoba, Josefu ndu Mose, ku edja l'okongo ndi akateketa lu tshimbu ya kumi ya dikanga ndu amvutshi. L'etena keso, mikanda w'ekondo, wa tumba et ndu w'amvutshi wakashile fundama dia nongo y'utsha lantunu mbeya mbala.

Heberu 1 : 1 – 2 ambutuhula ngane : « *Lu nshi y'edjedja, Unyashungu akatelaka watshesu aui l'enyu w'amvutshi lu akambu efula la wehu efula we ditelu. Keli l'ekumelu ka nshi yako, ndi akatutela diui l'unyo w'On'andi, lakandasonola ukito a diango tshe, uma lendi kakandatungi andja* ». Lumu la olangemi la Khumekanga kasu leko ekeketshele katetsha dikambu dia Unyashungu. Onkone, ekondo wa loseno la Khumadiondjo wakafundama lu tenyi ka ntundu ka Daka di'uyuyu. Mikanda enkina ntu wakayukutshama. Tshe keso akatshama l'elombwelo ka Nyuma k'Ekila. Uma loko, teko nshi nye la Bible utundu. Uma loko keso l'eshikikelu ka ekimanyelu ka Khumadiondjo lu diui diandi. Enyelo lane eli uku akaheko ambeki nyanga nse utshu utundu ku nduk'engo, ku Khumadiondjo ndjuwate kakawakuke ntsha.

Petero lam'akamulandi Kumadiondjo, ambuhula dia hawwukundjisha nduk'engo uma l'ulemu awo ku ambahe ati : « *Keli uma lu diui diaye, layutaubiya oteyi* ». One ntenyaka dia Petero aketawo kakawute Khumadiondjo. Wakyunda nse efula. Lu dikambu dinkina Paulo ambutute nga2ne : « *Ne dia lakalungula diui uma le Khumadiondjo, dialamanyutela* » (Koreto : 1 : 23). Ndi akeye dia diui so diakaye uma le Khumadiondjo.

Tutukosa ahuli amotshi w'Afundelu, ntate uma lu wuhu wakatakundja Afundelu : « *Ne dia nduku diui di'amvutshi diakayi uma lu lulangu la untu, keli antu wakati diui uma le Unyashungu, wakasukuyama **uma le Nyuma k'Ekila*** » (2 Petero 1 : 21). Oteketa « ndjindjiyama uma le Nyuma k'Ekila » menyaka dia Nyuma k'Ekila kakutula untu dia ntsha kene kalanga Unyashungu unt'ungu ntsha, uku atundjiyamaka watu uma le lopepe. Antu aso w'ekila wakatshindjiyama dia nfunda ne dia Nyuma

k'Ekila aki l'okongo wa lutumu lawo. Unyashungu akenyaka antu tukanyi tandi wuhu oso.

Utumami Paulo hatukandjakandja dia uma lene akayi wetshelu andi. Lawo kafundandi ati : « *Anyasu, dimi lambunyewuya dia lukumu l'ololo lakamalungula nti : Lu kundja uma le untu ; ne dia dimilkulosa uma le untu, kana letshama uma le untu, keli lo lakayi uma l'enyelo ka Jesu Kristu* » (Ngalatiya 1 : 11 – 12).

Ndu lu Koreto ka hendi ndi ambufunda ati : « *...Dimi mbeyaka untu ako lakosama utsha l'ulungu, ku lakuki akambu wahameyi mvuta, wahakuki untu mvuta...la dia aha dimi ntukuleka ndjatumbula, ku wakambisha engo uku tende lu dimba diami* » (2 Koreto 12 : 3, 4, 7). Onkone, tambuka dia Khumadiondjo kakinde lu mbetsha. Loko kosasu mikanda wakafundama uma lu tshimbu ya Untumami ungu la kenemo, ne dia vo wakaye uma le Khumadiondjo. Eko ololo shu munga la nsaki ka ntetemala la nama wetshelu w'uma lu mikanda engu edja ndu elo.

Lu Timote ka hendi kambutena ntu uyangu wakafunda ndu wakaume Bible lesu. « *Efundelu tshe k'uma le Unyashungu keko ololo mbetsha antu, la mbalaka, la mbaewula, la mbaekiya lu akambu w'ololo, dia untu a Unyashungu aluwani, ndu akuki dia ntsha elimu w'ololo tshe* » (2 Timote 3 : 16 – 17).

Tende wetshelu emotshi uma l'avesa ane :

1. Oteketa « *ntshindjiyama uma le Unyashungu* » nkadimulamaka lu ngirika l'oteketa otoy. Vo weko la kitshimudi ya **Unyashungu amboihutame untu**. Aui wataye nkuka munga uku « wambuya uma leye » lam'eli we kateketa uma l'unyo aye, menamaka uku afulaye elomo, uku asukasuka unyu ndu dikele diaye, ndu wanyu aye menamaka la lopepe ntumbaka uma l'asasa aye, akambu mbataka uma leye. Eli djembetlo ya tshitshe yatenya uku akasha Unyashungu unt wulu wa ndi nfunda. Aui nkuka mbisa wuhu w'untu, keli efundelu keko uma le Unyashungu lakasha untu okende.
 - a. Diui dia Unyashungu dieko « **uhumba** ». Dio nombokalaka umbetawudi l'akambu tshe wa loseno landi. Uhumba wa diui oso weko :
 - b. **Wa mbetsha**, kedikedi ntetsha mbuka ka shu ndjela. Teko l'uhumba wa mbetshama lushi la lsuhi, wuhu wa shu nongoswama, wuhu wa shu mbeya ntshikala l'elombwelo ka mbetawo kasu le Khumadiondjo Jesu Kristu, wuhu wa shu ndjala la wulu lu loseno lasu l'usika Kristu. Naka shu nangaka mpama lu ewu ka Unyashungu, teko l'uhumba wa nkalulaka lu Afundelu et ndu mbaeawo.

b.

Mbetawuya : Afundelu nkumaka lu yediko yedimi l'ehumb'asu lu tena la tena. Naka eko uhumba, vo ntenyaka lene akatandjisha ndu nsutshasutshaka nkum'etema yasu dia mbeya lene eli munga. Onkone teko l'uhumba ma ndjela Afundelu l'etena katusutshasuthawo ne dia eli Unyashungu ketaketa lesu.

c. Mbewula : Diui dia Unyashungu hatutela lene akatandjisha utu, dio ntenyaka ndu wuhu wa shu memala lu mbuka d'osemboki. Divesa dimotshi dia Esambu ntenyaka ati : *Ukundi ayuwuwanya olongo a pami lumu landi. Naka ndi ayululamaka uku diui diaye* » (Asambu : 119 : 9).

d

Mbaekiya lu akambu w'ololo : Oteketa « mbekiya » mbitamaka dia wetshelu wa ntundu washawo ona. Paulo akateketa dia nshi yaki Timote dikenda lu Timote ka hendu, divesa 15. Onkone Bible ntetshaka wuhu wa nkendakenda lu yediko.

d. Ndjala untu a Unyashungu : Timote akatate wekelu wa diui nshi yakinde dikenda. Lu nshi yaka mbakatate Unyashungu mbuhutame, mbakanduli dia munga untu a Unyashungu. Wuhu oso mbakuka munga le usika Krsistu tshe. Lu kete nye, antu nyangaka lukumu, diplômes dia kalasa ya wake kana waho enkina wa lu loseno, wulu, keli uhumba wuleki eli dia mbeyama la mbalema uku « untu a Unyashungu ». Mose aki l'ateyi w'antu a waki ndu la wa lukumu lu nshi yandi, akekama ololo ndu aki ukito lu luwandji la lu Edjipitu, keli akasone dia ntshika akambu aso tshe ku munga lu leke la wudja a Unyashungu. Wambuweta « untu a Unyashungu » lu Euhwelu k'Elembe, 31 : 1. L'etenyi k'ekumelu ka loseno landi, Mose akakendakenda nsuke la Unyashungu, ku ololo andi wakeyama le antu tshe. Lu yediko yako, Paulo ambenya le Timote mbuka ka ndi nkuma lu yediko ndju yaki Mose. Shu lawo mpumbaka ndjela antu angu wa mbetawo lu ekendekendelo kawo la Unyashungu.

f.

Untu a Unyashungu mpumbaka « **nduwana ndu nkuka dia ntsha elimu w'ololo tshe** ». Aui ane nembetshiyamaka uku munga l'akuka ndu nongoswama lu ndjela mbuka ka Unyashungu keli la ntundu kasu. Shu nkukaka mbisha ndjembetelu y'ului w'antu watatshu lokendo l'uyangu omotshi shika. Untu l'untu ayumotsha diango diandi hita : ahondo, diango dia mboka... lu yediko ya, lam'ayundutshika ludu landi, ndi ataneme lu yediko. Keli, lam'atshumana antu aso kame, untu l'untu

eko l'okende andi l'ului ku ayunga l'okende w'akambu ankina wahumbama l'ului awo, dia vo tshe nkuma lu uyangu awo. Akambu angu ankina nkumiaka untu l'untu lu yediko ya ndi ntsha elimu tshe.

Lu Daka di'edjedja teko la mikanda wa kondola okondo wa wudja wa Unyashungu, Isariyele, teko la mikanda w'asi tumba ndu w'amvutshi wendana la wudja. Isariyele waki l'etena ka mbeya, uma lu Afundelu wa Unyashungu, wane wakete ndu wayuya kana wayaye. Daku di'uyuyu diambokondola ulimu wa lutumbu wakakambe Khumadiondjo kasu Jesu Kristu, djekalekansaki kandi dia wudj'andi nkendakenda ndu nkamba kame dia lutumba ka Ekelezia kakandaya ndjutnga. L'etenyi kafundasu kene, tayukeketshama dia mena la nembetela dia ekadimwelu katusha Daka di'uyuyu embula la ekandukandu asu wea tena la tena. Lam'eli eko diui dia Unyashungu lesu, shu mpumbaka ndjela lu hwe ndu la kondodi wetshelu tshe w'uma loko. Tayuleka nshikike dia tambukundja etshoko uma le Khumadiondjo naka tambuela wetshelu ani. Oso keli nkendakenda lu elombwelo ka Daka di'uyuyu.